

Ailelerin okula katılımına ilişkin ebeveyn görüşleri: Dezavantajlı bir kamu ortaokulu örneği*

Aslı Yeşil¹ Fevziye Ayşe Balcı Karaboğa²

Okul Yönetimi Dergisi
School Administration Journal
e-ISSN: 2822-4221

Öz: Günümüzde toplum yapısı ve aile kavramının geçmişe göre değişime uğradığı bilinmekle birlikte ailenin çocuk üzerindeki etkileri ve eğitime katkısı bakımından önemi değişmemektedir. Okul süreçlerine ebeveyn katılımı, çocuklarda olumlu tutum ve olumlu davranış ile ilişkilendirilmekte, okul ve ev ortamının birbirini desteklemesi için aile ve okul arasında sağlıklı bir iletişim kurulması gerekmektedir. Bu çalışmada ebeveyn görüşlerine dayalı olarak ailelerin okula katılımının önemi değerlendirilmektedir. Bu kapsamda ailelerin, okul süreçlerinden haberdar olma ve eğitim etkinliklerinde yer alma durumlarını belirleyebilmek için ebeveyn görüşlerinden yararlanılmıştır. Nitel yaklaşım ve fenomenoloji deseninin kullanıldığı çalışmada elde edilen bulgulara göre ebeveynlerin eğitim etkinliklerinden yeterince haberdar olmadıkları, aktif bir şekilde eğitim süreci içinde yer alamadıkları, okul yöneticileri ve öğretmenler ile sınırlı iletişim kurabilen bir paydaş oldukları görülmektedir. Aile katılımının artması ve velilerin kendini okulun bir parçası gibi hissetmesi için okul örgütünün okul içinde etkili ortamlar oluşturmaya, bu durumu destekleyecek ve katılımı arttıracak, ebeveyn çocuk ilişkisini güçlendirecek, rehberlik ve proje çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Aile katılımı, ebeveyn görüşleri, fenomenoloji.*

Araştırma Makalesi
Research Article

Parental views on family involvement in school: The case of a public secondary school

Abstract: Although it is known that the structure of society and the concept of family have changed compared to the past, the importance of the family in terms of its effects on children and its contribution to education remains unchanged. Parental involvement in school processes is associated with positive attitudes and positive behaviors in children, and healthy communication between the family and the school is required so that the school and home environments can support each other. In this study, the importance of family participation in school is evaluated based on parents' views. Within this scope, parents' opinions were used to determine families' awareness of school processes and their participation in educational activities. According to the findings obtained from the study, which employed a qualitative approach and a phenomenological design, it was found that parents are not sufficiently informed about educational activities, cannot actively take part in the educational process, and are stakeholders who have limited communication with school administrators and teachers. In order to increase family participation and help parents feel like a part of the school, it is recommended that the school organization create effective environments within the school and carry out guidance and project-based activities that support this situation, increase participation, and strengthen the parent-child relationship.

Keywords: *Family participation, parents' views, phenomenology.*

Okul Yöneticileri Derneği

*Bu çalışma ICEA2025 kongresinde bildirisi olarak sunulmuştur.

¹ Sorumlu yazar, Bilim Uzmanı, Mersin Üniversitesi, aslimirzakayra@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1325-9260

² Prof. Dr., Mersin Üniversitesi, aysebalci@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3958-6582

Atıf/Cite: Yeşil, A. & Balcı Karaboğa, A., F. (2025). Ailelerin okula katılımına ilişkin ebeveyn görüşleri: Dezavantajlı bir kamu ortaokulu örneği. *Okul Yönetimi*, 5(2), 163-173.

Gönderim/Submitted: 27 May/May 2025 **Kabul/Accepted:** 30 Ara/ Dec 2025 **Yayın/Published:** 31 Ara/Dec 2025

Giriş

Endüstri devrimi ile birlikte gelişen modern okullarda aile ve okul farklı iki toplumsal kurum olarak çocukların eğitiminden farklı beklentilere sahiptir. Bu beklentilerin ortak bir noktada toplanması gerekmektedir (Şimşek & Tanaydın, 2002). Sağlıklı bir eğitim ortamı için okul ve ailenin iyi iletişim kurması önemlidir. Ev ve okul arasında kurulan bilgi alışverişi ile okullar daha yüksek standartlara ulaşabilmekte, öğrenciler farklı eğitsel fırsatlar yakalayabilmektedir (Keçeli Kaysılı, 2008). Örneğin bu durum, öğrencilerin kendi potansiyellerini ortaya çıkarmalarında, yetenek ve becerilerini ortaya koymalarında kolaylık sağlamaktadır (Şimşek & Tanaydın, 2002). Okullar, bireylerin sosyalleşmelerini ve toplumsallaşmalarını sağlayan örgütler olmasının yanında, temel işlev olarak akademik başarıyı arttıran kurumlardır. Akademik başarı üzerine etki eden çeşitli değişkenlerin olduğu bilinmektedir. Yapılan araştırmalar ailenin sosyoekonomik durumunun, ebeveyn eğitim durumu ve mesleğinin, kardeş sayısının, cinsiyetin ve aile katılımının akademik başarıyı etkilediğini ortaya koymaktadır (Aslanargun, Bozkurt & Sarioğlu, 2016). Ayrıca, ailelerin çocuklardan eğitim beklentileri oluşturmaları ile çocukların akademik başarıları arasında da pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır (Arecpattammannil & Lee, 2014). Buna karşın, düşük sosyoekonomik durumun ve aile ilgisizliğinin akademik başarıyı ve bireylerin benlik algısını olumsuz etkilediği de alanyazında yapılmış araştırma sonuçları arasında yer almaktadır (Atıla Demir, 2011; Doğan, 2021; Tabak, 2020).

Modern toplumda ebeveynlik kavramının uzmanlık içeren bilgiler gerektirdiği bilinmektedir. Eğitim öğretim faaliyetlerinde ebeveynlerin önemi üzerine çalışmaların 1960'lı yıllardan itibaren arttığı görülmektedir (Cotton & Reed Wikeland, 1989). Özellikle Coleman (1966) raporundan sonra aile faktörünün okul başarısı üzerine etkisinin anlaşılması ile araştırmaların arttığı bilinmektedir. Ailelerin eğitim öğretim süreçlerine katılımı ilk olarak 1975 yılında Amerika'da "Herkes İçin Eğitim Yasası" ile ortaya atılmış olup, ülkemizde 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren öğretim programlarında ailelerin sürece katılımının önemi üzerinde durulmaktadır (Doğan, 2021). Bu duruma paralel olarak ülkemizde ailenin okula katılımı ile ilgili yapılan çalışmaların son yıllarda önem kazandığı da görülmektedir. 2018 yılında yayımlanan Eğitimde 2023 Vizyonu belgesinde de ailelerin aktif katılımı sağlanmadığında eğitim sisteminin başarıya ulaşamayacağı ifade edilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018).

Bireysel gelişim yaşam boyu devam eden bir süreç olduğundan okul ve ev ortamının birbirini desteklemesi gerekmektedir. Bu durum aile ve okul arasındaki sağlıklı iletişim ile gerçekleşebilir. Okul süreçlerine ebeveyn katılımı, çocuklarda olumlu tutum ve olumlu davranış ile ilişkilendirilmektedir (Çiftçi & Nedim Bal, 2015). Ancak ebeveynlerin okul öncesi ve ilkökulda okul ile etkileşiminin daha fazla olduğu ve okul kademesi arttıkça bu etkileşimin azaldığı görülmektedir (Ardakoç, 2020; Keçeli Kaysılı, 2008). Sosyal gelişim süreçleri bağlamında değerlendirildiğinde, ortaokul öğrencilerinin ilkökula göre nispeten bağımsız bireyler haline gelmeleri ile ortaokul velilerinin okul temelli ve okul-aile işbirliği temelli olarak eğitime katılımının düşük olduğu ifade edilmektedir (Çiftçi & Nedim Bal, 2015). Ebeveynlerin eğitim etkinlikleri ve okul ile olan etkileşimi yeterli olmadığında, bu durum çocukların okula ilgisizliği, akran problemleri ve akademik yetersizlik gibi olumsuz sonuçlar meydana getirmektedir (Tezel Şahin & Özbey, 2007).

Ebeveynlerin okula katılım konusunda en fazla gerçekleştirdikleri çalışmanın toplantı etkinliklerine katılım, yönetici ve öğretmenler ile iletişim kurma olduğu bilinmektedir (Çıkar & Aslan, 2022). Ancak okullarda gerçekleştirilen sosyal, sportif ve kültürel etkinliklere ebeveynler doğrudan ya da dolaylı olarak katılabilmektedirler. Bu katılım sağlandığında eğitim programları aile katılımı ile zenginleştirilerek uygulanabilmektedir. (Epstein & Sheldon, 2002). Katılımın sağlanabilmesi için ebeveynlerin bilgilendirilmesi gerektiğinden okul aile iletişimi önem kazanmaktadır. Güçlü bir iletişim için karşılıklı güvene dayalı bir ortam oluşturulması da gerekmektedir (Aykol & Yıldırım, 2020).

Okul örgütü açısından değerlendirildiğinde, demokratik bir yönetim anlayışının oluşturulabilmesi için aile katılımı, ülkemizde yürürlükte olan yönetmelikler ve eğitim paydaşlarının çabaları olmasına rağmen, istenilen seviyede yeterli olmamaktadır (Ardakoç, 2020). Aile katılımı kapsamında ebeveynler eğitim öğretim etkinliklerinden haberdar olarak, etkinliklerde yer alarak, öğrencilerden beklentiler oluşturarak, etkinliklerde çocuklarına yardımcı olarak ve okul ile aktif iletişim kurarak sürece katılabilmektedir (Kotaman, 2008). Aile katılımının sağlanması ile okul, ev ve öğrenci üçgeni oluşturularak eğitim hedeflerine ulaşılması beklenmektedir (Şimşek & Tanaydın, 2002). Eğitimin genel amacı olan potansiyeli doğrultusunda kendini gerçekleştirebilecek bireyler yetiştirmek, aile ve okulun amaç birliğinde olup birlikte hareket edilmesi ile mümkün görünmektedir. Bu bağlamda aile, okul ve öğrenci ilişkisi eğitimin temelini oluşturmakta, anne ve babaların eğitim öğretim süreçlerine katılmaları önem kazanmaktadır.

Aile katılımı evde ve okulda öğrencilerin kişisel ve eğitsel ortamlarının iyileştirilmesini hedeflemektedir. Aile eğitim programları ile ailenin okuldaki etkinliklere katılımı sağlandığında çocukların aile ile iletişiminin olumlu olduğu, özgüven geliştirdikleri ve bu durumun akademik başarılarını arttırdığı

görülmektedir. Aile eğitimleri, okulda yapılan eğitim öğretim faaliyetleri, çocuğun okulda ne yaptığı ve ebeveynlerin süreçte üzerine düşen görevlerinin ne olduğu konusunda ailelerin bilgilendirilmesi sağlanmaktadır. Modern toplumda aile kavramının değişmesi ile birlikte bilgilendirme amaçlı başlayan aile eğitimlerinin sistemli bir hale gelmesinin zorunluluğu ortaya çıkmaktadır (Tezel Şahin & Özbey, 2007). Aile katılımında, okul dışı öğrenmelerde uygun ortamların oluşturulması, ailenin ilgi alanları ve sosyoekonomik durumu ile ilgilidir (Robinson & Harris, 2014; Tabak, 2020). Özellikle sosyoekonomik ve kültürel bakımdan dezavantajlı aileler için eğitim kurumlarının planlayarak gerçekleştirecekleri aile eğitimleri oldukça önemli bir yer tutmaktadır (Doğan, 2021). Aile ve okul arasındaki ilişkiler ile sağlanan sosyal sermayenin eğitim kurumlarındaki başarı üzerinde pozitif bir etkisi bulunmaktadır (Günkör & Özdemir, 2017).

Aile katılımını açıklayan birçok model bulunmaktadır ve Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistem Kuramı, Hornby'nin Ebeveyn Katılım Modeli, Grolnick ve Slowiaczek'in Aile Katılım Modeli ve Epstein'in Aile Katılım Modeli, Fantuzzo, Tighe ve Childs'nin Aile Katılım Modeli şeklinde alanyazında yer almaktadır (Kuşci, 2023). Bu modeller aile ve okul ilişkisini farklı boyutlarda değerlendirmektedir. Örneğin Ekolojik Sistem Kuramı bireyleri, yakın ve uzak çevresindeki ilişkilere göre iç içe geçmiş beş sistem olarak ele almaktadır. Bu sistemlerden mikrosistem içinde yer alan aile ve okulun amaç birliği gerçekleştiğinde bireylerin gelişimi olumlu olacaktır (Sarroub, Pernicek & Sweeney, 2007). Grolnick ve Slowiaczek'in Aile Katılım Modeli ise kişisel, bilişsel ve davranışsal olmak üzere üç alt boyutta aile katılımını değerlendirmektedir. Kişisel boyut ailenin okula yönelik düşünce ve tutumu, bilişsel boyut ailenin çocuğun bilişsel gelişimini desteklemek için çocuğa zengin uyarıcı etkinlikler ve materyalleri sağlaması, davranışsal boyut ise ailenin okulda veya okul dışındaki katılım etkinliklerini içermektedir (Grolnick ve Slowiaczek, 2008).

Bu araştırma ise Fantuzzo, Tighe ve Childs'nin Aile Katılım Modeli bağlamında gerçekleştirilmiştir. Bu model aile katılımını evde katılım, okulda katılım ve ebeveynler ve okul arasındaki iletişim ve etkileşim yoluyla katılım şeklinde üç boyutta açıklamaktadır (Fantuzzo, Tighe ve Childs, 2000). Ev temelli katılım ile ebeveynlerin eğitim etkinliklerinden haberdar olmaları ve çocuklarına okul dışında öğrenme ortamı oluşturmaları beklenmektedir. Okul temelli katılımda ebeveynlerin okul etkinliklerini takip etmeleri ve aktif katılım sağlamaları istenmektedir. Okul aile iletişiminde ise ebeveynler ve okul paydaşları ile her türlü iletişim kastedilmektedir. Bu kapsamda tarım bölgesinde yer alan bir kamu ortaokulunda gerçekleştirilen bu çalışmanın problemi ve alt problemleri aşağıda verilmektedir.

Araştırma Problemi:

Dezavantajlı bir bölgede yer alan kamu ortaokulunda ailelerin okula katılım durumları nasıldır?

Alt problemler

Ebeveynlerin;

- 1- Okul aile iletişimi,
- 2- Eğitim etkinliklerinden haberdar olma durumları,
- 3- Öğrencilerden beklentileri,
- 4- Eğitim etkinlikleri içerisinde yer alma durumları, hakkındaki görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bu çalışmada araştırma sorusunu yanıtlamak amacıyla, sosyal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde derinlemesine ve bütüncül olarak anlamayı ve araştırmayı olanaklı kılan nitel araştırma yaklaşımı (Creswell, 2013; Yıldırım & Şimşek, 2013) tercih edilmiştir. Araştırma deseni olarak ise günlük yaşam içindeki durumların ayrıntıları ve altında yatan sebeplerin ortaya çıkarılabilmesine olanak tanıyan nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji kullanılmıştır (Balcı, 2016). Fenomenoloji araştırmalarında katılımcılar tarafından deneyimlenmiş durumlar araştırılmaktadır (Cohen, Manion & Morrison, 2021). Bu çalışmada da katılımcıların deneyimleri üzerinden ailelerin okula katılım durumlarını anlamak ve açıklamak amaçlandığından bu desen tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örneklem tekniği tercih edilmiştir (Gliner, Morgan & Leech, 2015). Çalışma grubu Mersin'in Silifke ilçesinde tarım bölgesinde yer alan, dezavantajlı bir kamu ortaokulunda öğrencisi bulunan 25 veliden oluşmakta olup, gönüllü katılımcılar ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, okul ile ilişkilerinde 4.yılı olan velilerinin tecrübelerinin önemli olduğu düşünüldüğünden, 8.sınıf velilerinden tercih edilmiştir. Okul yönetimi ve sınıf öğretmeninden alınan iletişim numaraları kullanılmıştır. Okulda toplam 43 öğrenci olan iki 8.sınıf bulunmaktadır. Yapılan ön görüşmelerde, velilerden 9'u okul ile çok sınırlı iletişim kurduğundan çalışma için iletişim sağlanamamıştır. 4 veli çalışma yoğunluğundan katılamayacağını

bildirmiş, 5 veli ise katılmayı kabul etmemiştir. İletişim kurulamayan ve gönüllü olmayan veliler çalışma grubuna dâhil edilememiştir. Toplam 25 veliden oluşan çalışma grubu belirlenmiştir. Bir öğrencinin kendisi ile ilgilenen ve okul ile iletişimi olan sadece bir ebeveyni ile görüşülmüştür. Okul tarım bölgesinde olup, fiziksel koşulları bakımından dezavantajlı bir okuldur. Aynı zamanda ailelerin tarım ile uğraştıkları ve sosyoekonomik bakımdan düşük seviyede oldukları görülmektedir. Eğitim alanının ticarileşerek hizmet sektöründe yer alması ailelerin eğitime daha fazla ekonomik kaynak ayırmasını gerektirmektedir (Tomul, 2007). Öğrencilerin okul içi veya okul dışı öğrenme yaşantılarını zenginleştiren harcamaların yapılmasının, ailelerin okula katılımı ile ilişkili olduğu bilinmektedir (Tabak, 2020). Eğitimin sosyo-ekonomik eşitsizlikleri azaltma potansiyeli olduğu da bilindiğinden, araştırmanın dezavantajlı bölgedeki bir okulda yapılması tercih edilmiştir. Katılımcılar ile ilgili demografik bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1

Çalışma Grubuna Ait Demografik Bilgiler

KATILIMCI KODU	CİNSİYETİ	YAŞI	EĞİTİM DURUMU	MESLEĞİ
V1	Kadın	53	İlkokul	Ev Hanımı
V2	Kadın	38	Ön lisans	Ev Hanımı
V3	Kadın	45	İlkokul	Ev Hanımı
V4	Kadın	32	Ortaokul	Ev Hanımı
V5	Kadın	55	İlkokul	İşçi
V6	Kadın	41	İlkokul	İşçi
V7	Kadın	32	Lise	Ev Hanımı
V8	Kadın	38	Lise	Ev Hanımı
V9	Kadın	51	İlkokul	Ev Hanımı
V10	Kadın	35	Ortaokul	İşçi
V11	Kadın	39	Ortaokul	İşçi
V12	Kadın	42	İlkokul	Çiftçi
V13	Kadın	37	Ön lisans	Ev Hanımı
V14	Kadın	38	İlkokul	Ev Hanımı
V15	Kadın	50	İlkokul	İşçi
V16	Kadın	38	Ortaokul	Çiftçi
V17	Kadın	48	İlkokul	İşçi
V18	Kadın	41	İlkokul	Ev Hanımı
V19	Erkek	45	İlkokul	Çiftçi
V20	Erkek	52	İlkokul	Çiftçi
V21	Erkek	37	Lise	Serbest Meslek
V22	Erkek	39	Ortaokul	İşçi
V23	Erkek	46	İlkokul	İşçi
V24	Erkek	33	Ortaokul	İşçi
V25	Erkek	43	Lise	Serbest Meslek

Çalışma grubunun 18’i kadın 7’si erkek olup, bu durum genellikle annelerin okul ile iletişim kurduğunu düşündürmektedir (Çağdaş, Özel & Konca, 2016; Soylu & Esen, 2022). Okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre dezavantajlı bir bölge olduğundan genellikle ebeveynlerin eğitim seviyesi düşük ve kadınlar kamu ya da özel sektörde düzenli bir işe sahip değildir. Ancak çiftçi olanlar kendi tarlasında, diğerleri ise gündelik işçi olarak gün boyu tarımda çalışmaktadırlar. Erkek katılımcılar için de aynı durumun geçerli olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma konusunun özelliği dikkate alınarak nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan yüz yüze görüşme yönteminin kullanılmasına karar verilmiştir. Bu yöntem katılımcıların ilgi, görüş, tutum ve davranışlarını anlamaya çalışmak amacıyla kullanılmakta, böylece araştırmacıya daha derinlemesine bilgiye ulaşabilme konusunda esneklik ve sözel olmayan davranışları gözlemleyebilme fırsatı sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Yapılan görüşmelerde veri toplama aracı olarak, kısmi esneklik sağlayarak katılımcıların söylediklerine göre ek sorular sorabilme imkânı veren yarı yapılandırılmış görüşme formu tercih edilmiştir (Ekiz, 2015).

Kullanılan görüşme formu araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Konu ile ilgili alanyazın taraması sonucunda aile katılımı modelleri ve boyutları değerlendirilmiş, aile katılımı ile ilgili tanımlar incelenmiştir. Araştırmanın problem durumu ve alt problemleri doğrultusunda ve Fantuzzo, Tighe ve Childs’nin Aile Katılım Modelinin boyutları bağlamında görüşme soruları oluşturulmuştur. Uzman değerlendirilmesi ve bir ebeveyn ile pilot görüşme sonrasında görüşme formuna son hali verilmiştir.

Görüşme soruları aile katılım modelinin ev temelli katılım, okul temelli katılım, okul aile iletişimi boyutlarını ve ebeveynlerin öğrencilerden beklentilerini ortaya koyabilecek şekilde hazırlanmıştır. Sorular çalışmanın temaları olan ebeveynlerin; Okul-Aile İletişimi, Eğitim Etkinliklerinden Haberdar Olma Durumları, Öğrencilerden Beklenti Oluşturmaları ve Eğitim Etkinlikleri İçerisinde Yer Alma Durumları başlıkları altında oluşturulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma için gerekli etik kurul izni Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan, araştırmanın yapılacağı kurum izni için ise Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğünden valilik oluru alınmıştır. Araştırma izinlerinin alınmasından sonra çalışma grubu için belirlenen katılımcılarla ön görüşme yapılarak, çalışmanın kapsamı ve amacı açıklanmıştır. Elde edilecek verinin sadece araştırmacılar tarafından ve bu çalışma kapsamında kullanılacağı, verilerin birey olarak değil grup olarak değerlendirileceği, katılımcılar için kod ismi kullanılacağı ve katılımcı veya kurum kimliğini belirtecek herhangi bir bilgi paylaşılmayacağı konusunda bilgi verilmiştir. Araştırmacılar tarafından alınan görüşme notları ve görüşmelere ilişkin kayıtlar öncelikle katılımcılara V1, V2, ... şeklinde kod numaraları verildikten ve katılımcıların ya da görüşme esnasında adı geçen kişilerin kimliğini belirleyici ibareler gizlendikten sonra analiz sürecine geçilmiştir.

Veri toplama süreci sonunda elde edilen nitel veri yorumlayıcı fenomenolojik analiz ile analiz edilmiştir. Bu yaklaşımda veriler daha önce belirlenen temalara/kategorilere göre özetlenmekte ve yorumlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Çalışmanın temaları araştırma soruları temelinde önceden belirlenmiş olup ebeveynlerin; *Okul-Aile İletişimi, Eğitim Etkinliklerinden Haberdar Olma Durumları, Öğrencilerden Beklenti Oluşturmaları ve Eğitim Etkinlikleri İçerisinde Yer Alma Durumları* şeklindedir. Bu temalara göre veriler analiz edilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları inandırıcılık ve tutarlılık olarak ifade edilmektedir. Bu araştırmada inandırıcılık görüşme sorularının açık uçlu olması, görüşme formu için uzman görüşü alınması, çalışma gurubunun seçiminde çeşitlilik sağlanması, veri toplama ve analiz konularında yapılanların açık bir biçimde yazılması, katılımcıların deneyim ve düşüncelerine dayalı bir biçimde bulguların sunulması ile sağlanmaktadır (Glesne, 2015; Miles & Huberman, 1994).

Bulgular

Araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen bulgular aşağıda yer almaktadır. Bulguların sunumunda daha önce belirlenen araştırma sorularına göre katılımcıların görüşleri betimlenmiştir. Bu kapsamda ebeveynlerin okul aile iletişimi, eğitim etkinliklerinden haberdar olma durumları, öğrencilerinden beklentileri ve eğitim etkinlikleri içerisinde yer alma durumları katılımcı görüşlerinden alıntılarla desteklenerek verilmektedir. Bu alıntılar araştırmanın alt problemleri doğrultusunda verilmektedir.

Ebeveynlerin Okul-Aile İletişimi Hakkındaki Bulgular

Araştırmada ilk olarak ailelerin okul ile iletişiminin nasıl olduğuna dair katılımcıların okula gelme sıklığı değerlendirilmiştir. Araştırmanın yapıldığı okulun çevresi tarımsal alanlardan oluştuğu için yıl içine yayılan bir iş temposuna sahip olan veliler, bir katılımcının da *“Çiftçiyiz biz, hiç iş bitmez. Tarlaya gidip gelmekten okula gelecek fırsat bulamıyoruz.”* (V11) biçiminde ifade ettiği gibi, genel olarak çalıştıkları için okula gelemediklerini ifade etmişlerdir. Yine bir katılımcı ifadesinde olduğu gibi *“Farkındayım ama ben çalışmazken sık geliyordum okula. Şimdi iş buldum çalışıyorum diye gelemiyorum. Çocuklar da büyüdü zaten.”* (V15) çalışma temposuna bağlı olarak okula katılım sağlayamadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca okula geliş sıklıklarını toplantılara katılma gerekçesi ile okula geldiklerini de belirtmişlerdir. Bir katılımcı bu konuda şöyle açıklamaya yapmıştır: *“Toplantılara katılırım. Bir durum olursa telefonla müdürle ya da öğretmenlerle görüşüyorum.”* (V18)

Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde 25 veliden 2'sinin sık sık okula geldiği ve okul paydaşları ile iletişim kurduğu tespit edilmiştir. *“Sık sık okula gelirim. Evim yakın olduğu için ayrıca çalışmıyorum da hep evdeyim.”* (V7) ve *“Her fırsatta gelirim, durumunu sorarım. Telefonla da görüşüyorum ayrıca ilkokulda da çocuğum var o nedenle okula sık geliyorum.”* (V5) ifadelerinde olduğu gibi sık sık okula gelen katılımcılar okula gelebilme durumlarını çalışmadıkları için zaman bulabilmelerine ve ilkokulda öğrencilerinin olmasına bağlı olarak açıklamaktadırlar.

İkinci olarak katılımcıların okul yönetimi ve öğretmenlerle iletişimlerini konusundaki görüşleri incelenmiştir. Verilen yanıtlarda katılımcıların tamamı okul yönetimi ve öğretmenler ile iletişim kurduğunu ifade etmiştir. *“Bir şey olduğunda sınıf öğretmenine mesaj yazabiliyorum, arayabiliyorum. İletişimimiz iyi yani.”* (V22) örnek ifadesinde olduğu gibi katılımcılar genellikle toplantılara katılmak ya da özel bir durum olduğunda görüşme yapmak gibi spesifik nedenler ile okul yönetimi ya da öğretmenlerle görüşme yaptıklarını belirtmişlerdir. Ancak 25 katılımcıdan 3'ü sürekli iletişim kurduğu *“İletişimimiz iyi.*

Öğretmenine istediğim zaman çocuğumun durumunu sorabiliyorum. Takip ediyorum. Bir şey olduğunda müdür, müdür yardımcısını da arayıp, mesaj yazabiliyorum.” (V13) ifadesinde görülmektedir.

Elde edilen bulgular ailelerin okula katılımının sosyoekonomik düzey ile ilişkili olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Ebeveynlerin yaşam koşullarının, ailenin okula katılımını etkilediğini gösteren bu bulgulara çiftçi olan ebeveynlerin okula katılımının az olduğu görülmektedir. Eğer ebeveynler çalışmıyorsa ve evi okula yakınsa ya da ilkokula gelme mecburiyeti var ise okula katılımın gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca bulguların, ebeveynlerin, aile katılımı ile ilgili farkındalıklarının, öğrencinin durumunu sormaktan ya da bir sorun olduğunda okula ulaşmaktan ibaret olduğunu gösterdiği söylenebilmektedir.

Ebeveynlerin Eğitim Etkinliklerinden Haberdar Olma Durumları ile İlgili Bulgular

Katılımcıların eğitim öğretim etkinliklerinden haberdar olma durumları ile ilgili ilk olarak çocuklarının derslerini ve içeriklerini, okul/sınıf içinde ya da dışında gerçekleştirilen faaliyetleri takip edip etmedikleri, okul sosyal faaliyetlerinden haberdar olup olmadıkları, rehberlik biriminin faaliyetlerinden yararlanıp yararlanmadıkları konularında sorular yöneltilmiştir. Bu sorulara verilen katılımcı cevaplarında “Çok edemiyorum. Zaten ben onun derslerini pek anlamıyorum. İhtiyaçlarını alırsız sene başında.” (V12) sözlerinde olduğu gibi, eğitim etkinliklerinden haberdar olma durumunun veliler tarafından öğrenci ihtiyaçları olarak algılandığı ortaya çıkmaktadır.

Okul/sınıf içinde ya da dışında gerçekleştirilen faaliyetler ve sosyal faaliyetler konusunda da benzer biçimde gerekli sorumlulukların yerine getirilmesi ile sınırlı kaldığı görülmektedir. Velilerin bu konudaki görüşleri “Sınıf içini bilmem. Okuldan çıkacaksa dilekçe gönderiyorlar imzalıyorum.” (V20) ve “Gezi falan oluyor, gitmesine izin veriyorum.” (V18) olduğu gibi eğitim etkinliklerinden haberdar olma konusunda oldukça geri planda kaldıklarını işaret etmektedir. Ayrıca katılımcıların rehberlik biriminin faaliyetlerinden yararlanma konusunda da zayıf bir ilgiye sahip oldukları “Aslında pek gitmiyorum, yararlanmıyorum.” (V3) ve “Rehberlik ile özel olarak görüşmedim. Bazen toplantıları oluyor. Bir kez katılmıştım.” (V7) şeklindeki cevaplardan anlaşılmaktadır.

Genel olarak bakıldığında bu bölümdeki bulgular, eğitim etkinlikleri ile ilgili olarak ebeveynlerin etkinlik içeriklerinden çok maddi unsurlardan haberdar olduklarını göstermektedir. Aile katılımı sadece fiziksel ihtiyaçların temini şeklinde algılanmaktadır. Ebeveynlerin, eğitim etkinliklerinin neler olduğu, eğitim etkinlik içerikleri, nitelik olarak neler kazandıracağı ile ilgili farkındalığının olmadığı görülmektedir (Günay Bilaloğlu & Aktaş Arnas, 2019). Ayrıca ebeveynlerin zorunluluk içermeyen durumlarda rehberlik biriminden yararlanmadıkları, okulla ilişkilerinin öğrencilerin ihtiyaçları çerçevesinde şekillendiği ancak akademik ve sosyal faaliyetlerin ihmal edildiği ortaya çıkmaktadır.

Ebeveynlerin Öğrencilerden Beklentileri ile İlgili Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olarak ebeveynlerin, öğrencilerinden ne gibi beklentilerinin olduğu belirlenmek istenmiştir. Bu kapsamda sorulan sorulara katılımcılardan; “Çok yüksek bir başarı beklemiyorum. Ama iyi bir liseye gitmesini isterim. Bunu çocuğuma sürekli anlatıyorum.” (V1), “Mesela bursluluk sınavını kazanmasını istiyorum.” (V4) ve “Sınav sonuçlarının iyi olmasını istiyorum.” (V17) şeklinde yanıtlar elde edilmiştir. Ebeveynlerin ilgi ve beklentileri ile akademik başarının güçlü bir ilişkisi olduğu bilinmektedir (Fan & Chen, 2001). “Kız çocuğu, okumasını istiyorum. Yani bir meslek sahibi olsun ve kendi maddi özgürlüğü olsun.” (V12) şeklindeki katılımcı görüşü, öğrencilerin gelecek yaşamlarında sosyo-ekonomik olarak daha iyi imkânlarla sahip olmalarının beklenildiğini göstermektedir. Ayrıca katılımcı cevapları, ebeveynlerin, eğitim ile sosyoekonomik durumun bağlantılı olduğunun da farkında olduklarını ortaya koymaktadır.

Çalışmanın gerçekleştirildiği kurum sosyoekonomik bakımdan dezavantajlı bir bölgededir ve bu durum tüm katılımcılarda akademik başarıya bağlı nitelikli eğitim alma, meslek sahibi olma ve sosyo-ekonomik olarak daha iyi bir seviyeye ulaşma gibi beklentiler oluşturmaktadır. Katılımcı cevapları genel olarak ebeveynlerin, çocuklarından akademik başarı beklentilerinin bulunduğunu göstermektedir.

Ebeveynlerin Eğitim Etkinlikleri İçerisinde Yer Alma Durumları ile İlgili Bulgular

Son olarak katılımcılara eğitim etkinliklerine katılım durumları ile ilgili olarak çocuklarının eğitim ihtiyaçlarının farkında olup olmadıkları ve çocuklarının eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için neler yaptıkları sorulmuştur. Bu sorulara verilen yanıtlardan “Eke yardımı ihtiyacı oluyor. Ben pek yardım edemediğim için gerekli neyse kitap, kurs karşılarız.” (V7), “Bir ihtiyaç olursa öğretmen söylüyor. Elimizden geleni yapıyoruz.” (V13) “Okumasını çok istiyorum. Ben okuyamadım, o okusun meslek sahibi olsun isterim. Ne gerekirse yaparım ama çok da bilmiyorum.” (V17) örneklerindeki gibi ebeveynlerin eğitim ihtiyacını maddi ihtiyaçlar olarak değerlendirdiği ve eğitim ortamlarına katılma konusunda ve rehberlik faaliyetlerinden yararlanma konusunda yeterli olmadıkları görülmektedir.

Ayrıca katılımcıların okul dışında, ev ortamında öğrenme ortamları oluşturma konusunda katkıları öğrenilmeye çalışılmıştır. “Kendi odası var ders çalışabiliyor. Bazen internette ödev yapması gerekirse telefonu

kullanıyor.” (V22) ve “Kalabalık bir aile değiliz evde sessiz bir ortam oluyor.” (V17) yanıtlarında olduğu gibi evde öğrenme ortamı olarak fiziksel şartların uygun olduğunu göstermektedir.

Son olarak katılımcıların okulda yapılan etkinliklere katılma istekliliği ve katılma sıklığı ve ne tür etkinliklerin ilgerini çektiği konularında sorulan görüşme sorularına verdikleri yanıtlar incelenmiştir. “Hem kendim hem kazımın her türlü etkinliğe katılmasını isterim.” (V15) ve “Benim önceliğim hep çocuklarım, oğlum. O nedenle ne etkinlik olsa gelirim. Olmasını isterim. Başka bir işim olsa bile iptal eder yine katılırım.” (V19) yanıtlarında olduğu gibi ebeveynlerin çocukları için aktif çalışmalar yapmaya gönüllü olduklarını göstermektedir.

Ebeveynlerin bu konuda etkinlik önerileri de olmuştur. Bir katılımcı “Aslında bu görüşme çok iyi oldu. Ayda bir bu şekilde görüşmek ve sınav sonuçları hakkında bilgilenmek isterim. Kendisinin de bu görüşmelerde olması iyi olur.” (V3) diyerek aylık toplanma ve sınav sonuçları ile ilgili bilgilenme yönünde bir öneride bulunmuştur. Bir başka katılımcı da ergenlik dönemindeki çocuğu ile iletişim kurma konusunda ihtiyacını belirttiği ifadesinde, “Biraz ergenlik problemi var ve okula gelmemi istemiyor. Sorduğum sorulara cevap vermiyor.” (V13) diyerek ergenlik dönemi ihtiyaçları ile ilgili bilgilenme konusunda etkinlik önerisinde bulunmuştur. Ayrıca okul tarafından planlanacak etkinliklere katılmaya gönüllü olduklarını da belirtmişlerdir. “Zorunlu olmayınca bazen boş veriyoruz. Aslında yapmamalıyız. Zorunlu etkinlikler olabilir.” (V20) “Başka bir yerde dıymıştım aile etkinliklerini, herkes katılmak istemeyebilir ama ben isterim.” (V15) Veliler çocuklarının akademik ve psikolojik gelişimlerini desteklemek istediklerini ve bunun için yapılacak etkinliklere katılmak istediklerini ifade etmişlerdir.

Ebeveynlerin öğrenme ortamına kendilerinin de aktif katılım gösterdiğini ifade eden birlikte kitap okumak, bir konuyu tartışmak, bir eğitim etkinliğini tamamlamak, proje hazırlamak gibi bir ifade kullanmadıkları ortaya çıkmaktadır. Ancak yapılacak çalışmalar için gönüllü oldukları görüldüğünden aile katılımı konusunda rehberliğe ihtiyaçları olduğu düşünülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Eğitim sisteminde okul ile aileler arasında istenilen nitelikte bir iletişimin sağlanamamasının yeni bir durum olmadığı, çözülmesi gereken bir olumsuzluk olarak her zaman varlığını sürdürdüğü bilinmektedir. Yapılan çalışmalar genel olarak okul aile iletişiminde bir yetersizlik olduğunu göstermekte, ancak bu sorunun genellemeler ile değil kurum bazında yapılacak çalışmalar ile çözümlenmesi gerektiği düşünülmektedir (Çağdaş, Özel ve Konca, 2016; Ardaçoç, 2020). Bu kapsamda gerçekleştirilen bu çalışmada da okul ile aile iletişiminin yetersizliği görülmekle birlikte, kurum bazında durum tespiti yapılmaktadır. Okul aile iletişimini etkileyen faktörlerin okulun tarım bölgesinde ve dezavantajlı bir bölgede yer alması, ebeveynlerin meslekleri gibi sosyoekonomik faktörlerin olduğu görülmektedir. Ancak ailelerin okula katılımını etkileyen en önemli faktör olarak, ebeveynlerin ne yapacaklarını tam olarak bilmedikleri, aile katılımı konusunda bilgi eksiklikleri olduğu görülmektedir. Ebeveyn ve öğrencinin birlikte nitelikli etkinlikler gerçekleştirmesinin ve aile katılımını sağlayabilmesinin, yeterli rehberlik faaliyeti ile mümkün olacağı düşünülmektedir (Lindberg, 2017). Bu durum planlanmış rehberlik faaliyetlerinin önemini ortaya koymaktadır.

Gerçekleştirilen bu çalışmada genellikle okul ile iletişimi sağlayan ebeveynlerin anneler olduğu ve annelerin ev hanımı ya da tarım işçisi olduğu görülmektedir. Geleneksel yapıda çocuğun sorumluluğunun annede olması ve annenin sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olması ailelerin okula katılımını da etkilemektedir. Bu durumda ebeveynlerin sosyo-ekonomik yetersizliğinin ve bunun temelinde yer alan eğitim seviyesinin düşüklüğünün aile katılımını etkilediği ortaya çıkmaktadır. Yetersiz aile katılımının devamında ise öğrencilerde düşük akademik başarı ile birlikte gelecekte düşük eğitim seviyesi olan ebeveynlerin yeniden üretileceği öngörülmektedir. Ailelerin okula katılımının ebeveynlerin eğitim seviyeleri ile ilişkili olduğu yapılan araştırmalar ile desteklendiğinden (Kotaman, 2008); bu bağlamda okul aile iletişimini güçlendirmek için planlanacak etkinliklerde bu durumun göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Ebeveynlerin nitelikli anne-baba olabilmeleri, aynı zamanda nitelikli bir okula katılım sağlayabilmeleri çocukların çevrelerini düzenleyebilmeleri ile de ilgilidir (Tezel Şahin & Özbey, 2007). Ancak bu çalışma göstermektedir ki bu konuda yetersizlikler bulunmaktadır. Etkili okullarda çocukların eğitimi öğretmenler ve ebeveynler arasında eşit paylaşılmakta, okulun resmi programı öğretmenler tarafından yürütülürken, okul dışında öğrenme sürecini kolaylaştıran kültürel ortamlar ebeveynler tarafından oluşturulmaktadır (Robinson & Harris, 2014). Katılımcı ebeveynlerin okul dışında çocuklarına öğrenme ortamı oluşturma konusunda farkındalığa sahip olmadıkları da görülmektedir. Bu konuda ebeveynlerde farkındalık yaratacak ve okul dışı öğrenme ortamları oluşturmada onlara yol gösterecek etkinliklere ihtiyaç bulunmaktadır.

Yapılan çalışmada bazı ailelerin, sosyoekonomik düzey ve eğitim durumları gibi faktörler nedeni ile okul etkinliklerine aktif katılamadıkları ve öğretim süreçlerine destek olamadıkları görülmektedir. Görece sosyoekonomik bakımdan avantajlı olanların da bu durumu sadece maddi kaynak olarak

değerlendirdiği eğitim ihtiyacını kurs, kitap, defter sağlamak şeklinde algıladığı ortaya çıkmaktadır. Ailelerin sosyoekonomik durumunun çocukların hazırlanışlarından, akademik başarılarına kadar eğitim öğretim süreçlerinde önem arz ettiği bilinmektedir (Aslanargun vd, 2016; Kurt & Taş, 2019; Soyulu & Esen, 2022). Okullar sosyal örgütler olduğu için sosyal çevresini iyi tanımalı ve sosyal çevrenin ihtiyaçlarını da bilmelidir. Bu kapsamda ebeveynlerin eğitim etkinliklerinden haberdar olmadıkları ve bunun için gerekli bilgilendirme, planlama ve uygulama çalışmalarının okul yönetimi tarafından yürütülmesi gerektiği düşünülmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin akademik başarıları ile aile katılımı arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu bilinmektedir (Birman & Espino, 2007; Çiftçi & Nedim Bal, 2015). Akademik başarı için ebeveynlerin öğrencisinden beklenti oluşturmaları önemli bir yer tutmaktadır. Bu durumun katılımcı ebeveynler tarafından kısmen karşılandığı görülmektedir. Ancak katılımcılar başarının takip edilmesi konusunda planlı bir sistem olması ve bunun bir anlamda zorunluluk içermesi gerektiğini de ifade etmektedir. Aynı zamanda 21.yüzyılda değişen öğretim ortamlarında ve değişen çocukluk yaşantılarına bakıldığında fiziksel ihtiyaçlardan daha önemli olan psikososyal ihtiyaçların olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum okul yönetimi ve rehberlik birimi tarafından sağlanacak sistemli bir etkinlik gerektirmektedir.

Okulların fırsat eşitliği yaratacak kurumlar olması gerektiğinden, ebeveynlerin de kendilerini geliştirecek fırsatlara sahip olması için yönlendirilmeleri, bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Özellikle dezavantajlı bölgelerde çocukların meslek sahibi olarak bir üst ekonomik seviyeye çıkabilmeleri için etkili okullarda öğretmenler, etkili aile katılımı sağlamaya yönelik çalışmalar gerçekleştirmelidir. Bu durumda eğitim kurumu bünyesinde gerçekleştirilecek aile eğitimi etkinliklerinin planlanması önemli görülmektedir.

Sonuç olarak ebeveynler, okula aile katılımı konusunda temel bilgilere, tavsiyelere, geri dönütlere ihtiyaç duymaktadır. Bunun yanında çocukların gelişimleri, bu sırada yaşanan olumsuzluklar ve aile içi problemlerde de bilgilenecekleri bir kaynağa gereksinimleri bulunmaktadır. Hem bu ihtiyaçlarının karşılanacağı hem de kendilerini geliştirebilecekleri aile eğitimlerinin önemi görülmektedir. Bu kapsamda yapılacak çalışmalar için;

- Velilerin kendini okulun bir parçası gibi hissetmesi için okulların bu durumu destekleyecek ve katılımı arttıracak tanışma etkinliği, gezi etkinliği, tiyatro etkinliği gibi sosyal etkinlikler düzenlemesi,
- Rehberlik faaliyetleri kapsamında ebeveyn eğitimleri ile ailelerin kendini yeterli hissedebileceği koşulların oluşturulması,
- Ebeveyn çocuk ilişkisini güçlendirecek birlikte yapılacak yaratıcı drama etkinliklerinin gerçekleştirilmesi,
- Aile ve okul etkileşimini güçlendirecek proje çalışmaları kapsamında müze, ören yeri gezilerinin düzenlenmesi,
- Rehberlik servislerinin okula aile katılımında program hazırlayarak, plan yaparak, ev ziyaretleri gerçekleştirerek aktif görev alması,
- Aile katılımının okul kültürü haline gelebilecek geleneksel sergi, kermes etkinliklerinin planlanması önerilmektedir.

Etik Onay

Bu araştırma için Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan (Karar tarihi: 05/08/2024; Karar sayısı: 260) etik izin alınmıştır. Ayrıca Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğünden 100463800 sayılı valilik oluru ile araştırma için gerekli kurum izni de alınmıştır. Araştırmada katılımcıların kimlik bilgilerine ilişkin bir bilgi alınmamış ve katılımcı onamlarının alınmasının ardından araştırmada veri toplama sürecine geçilmiştir. Mevcut araştırmaya katılan tüm bireylere verilerin gizli ve anonim bir şekilde saklanacağı ve raporlanacağı açıklanmıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Araştırmacılar çalışmanın her aşamasını birlikte yürütmüş olduğundan her bir araştırmacının çalışmaya katkısı %50 oranındadır.

Çatışma Beyanı

Araştırmamızda herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yapay Zekâ Kullanım Beyanı

Bu araştırma ve makale yazım sürecinde yapay zekâ araçları kullanılmamıştır.

Kaynakça

- Arecpattamannil, S., & Lee, D. H. L. (2014). Linking immigrant parents' educational expectations and aspirations to their children's school performance. *The Journal of Genetic Psychology*, 175(1), 51–57. <https://doi.org/10.1080/00221325.2013.799061>
- Ardakoç, İ. (2020). Eğitimde veli/aile katılımı: Engeller ve öneriler. *Alanyazın*, 1(2), 75–84.
- Aslanargun, E., Bozkurt, S., & Sarıoğlu, S. (2016). Sosyoekonomik değişkenlerin öğrencilerin akademik başarıları üzerine etkileri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 214–234.
- Atıla Demir, S. (2011). Aile ve sosyal sermaye ilişkisi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 6(4), 897–915.
- Aykol, B. G., & Yıldırım, B. (2020). Öğretmen ve veli görüşlerine göre ailenin eğitime katılımı. *Yıldız Journal of Educational Research*, 5(1), 89–118. <https://doi.org/10.51280/yjer.2020.004>
- Balcı, A. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler* (12. bas.). Pegem Akademi.
- Birman, D., & Espino, S. R. (2007). The relationship of parental practices and knowledge to school adaptation for immigrant and nonimmigrant high school students. *Canadian Journal of School Psychology*, 22(2), 152–166. <https://doi.org/10.1177/0829573507303025>
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2021). *Eğitimde araştırma yöntemleri* (E. Dinç & K. Kiroğlu, Çev.). Pegem Akademi. (Orijinal çalışma 2018 yılında yayımlanmıştır)
- Coleman, J. S. (1966). *Equality of educational opportunity* (Report No. OE-38001). U.S. Government Printing Office.
- Cotton, K., & Reed Wiklund, K. (1989). *Parent involvement in education*. Northwest Regional Educational Laboratory.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev.). Siyasal Kitabevi.
- Çağdaş, A., Özel, E., & Konca, A. S. (2016). İlkokul başlangıcında velilerin aile katılım düzeylerinin incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(4), 891–908.
- Çıkar, İ., & Aslan, M. (2022). Çeşitli boyutlarıyla aile katılımı: Nitel bir çözümleme. *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9, 32–52.
- Çiftçi, M., & Nedim Bal, P. (2015). Ortaokul öğrencilerinin anne-baba katılım düzeyi ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 12(1), 363–384.
- Doğan, M. F. (2021). İlkokul birinci sınıfta aile katılımı: Sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 6(1), 217–229.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (4. bas.). Anı Yayıncılık.
- Epstein, J. L., & Sheldon, S. B. (2002). Present and accounted for: Improving student attendance through family and community involvement. *The Journal of Educational Research*, 95(5), 308–318. <https://doi.org/10.1080/00220670209596604>
- Fan, X., & Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 13(1), 1–22. <https://doi.org/10.1023/A:1009048817385>
- Fantuzzo, J., Tighe, E., & Childs, S. (2000). Family involvement questionnaire: A multivariate assessment of family participation in early childhood education. *Journal of Educational Psychology*, 92(2), 367–376. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.92.2.367>
- Glesne, C. (2015). *Nitel araştırmaya giriş* (A. Ersoy & P. Yalçinoğlu, Çev.). Anı Yayıncılık.
- Gliner, J. A., Morgan, G. A., & Leech, N. L. (2015). *Uygulamada araştırma yöntemleri* (S. Turan, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Grolnick, W. S., & Slowiaczek, M. L. (2008). Parents' involvement in children's schooling: A multidimensional conceptualization and motivational model. *Child Development*, 65(1), 237–252. <https://doi.org/10.2307/1131378>
- Günay Bilaloğlu, R., & Aktaş Arnas, Y. (2019). Okul öncesi eğitimde aile katılımı engelleri ve süreçte karşılaşılan sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 804–823. <https://doi.org/10.16986/HUJE.2018043536>
- Günkör, C., & Özdemir, M. Ç. (2017). Sosyal sermaye ve eğitim ilişkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(1), 70–90.
- Keçeli Kaysılı, B. (2008). Akademik başarının artırılmasında aile katılımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 9(1), 69–83.
- Kotaman, H. (2008). Türk ana-babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 135–149.
- Kurt, U., & Taş, Y. (2019). Ebeveynlerin sosyoekonomik düzeyleri ile çocuklarının okul hayatına katılımları arasındaki ilişki. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 12(3), 978–991. <https://doi.org/10.30831/akukeg.480768>
- Kuşci, E. (2023). *Okullarda aile katılımının uygulanabilirliği* [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Lindberg, E. N. (2017). Aile katılımı: Bir kavramsal ve durumsal analiz çalışması. *INES Journal*, 4(13), 51–72.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). Sage Publications.

- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *2023 eğitim vizyonu*. <https://baklan.meb.gov.tr/www/meb-2023-vizyon-belgesi/icerik/330>
- Robinson, K., & Harris, A. L. (2014). *The broken compass: Parental involvement with children's education*. Harvard University Press.
- Sarroub, L., Pernicek, T., & Sweeney, T. (2007). "I was bitten by a scorpion": Reading in and out of school in a refugee's life. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 50, 668–679. <https://doi.org/10.1598/JAAL.50.8.6>
- Soylu, A., & Esen, Y. (2022). Ailenin eğitsel süreçlere katılımı konusunda yapılmış lisansüstü tezlerde sosyodemografik değişkenlerin incelenmesi. In A. Yıldız (Ed.), *Akademide 40 yıl*. Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Şimşek, H., & Tanaydın, D. (2002). İlköğretimde veli katılımı: Öğretmen–veli–psikolojik danışman üçgeni. *İlköğretim Online*, 1(1), 12–16.
- Tabak, H. (2020). Eğitime aile katılımı: Sosyoekonomik özellikler etkiliyor mu? *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1), 104–121. <https://doi.org/10.7822/omuefd.677107>
- Tezel Şahin, F., & Özbey, S. (2007). Aile eğitim programlarına niçin gereksinim duyulmuştur? *Aile ve Toplum*, 9(3), 7–12.
- Tomul, E. (2007). Türkiye’de eğitime katılım üzerinde gelirin etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 122–131.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. bas.). Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

This study aims to examine school participation practices of parents whose children attend a public middle school located in a socioeconomically disadvantaged region, based on parental perspectives. Although social structure and the concept of family have changed over time, the importance of the family's influence on children's education remains significant. The study is grounded in the assumption that parental involvement is closely related to students' academic achievement as well as the development of positive attitudes and behaviors.

The main purpose of the study is to reveal the level of parental involvement in a middle school located in a disadvantaged area, in line with parents' experiences and views. The research is framed within the Family Involvement Model developed by Fantuzzo, Tighe, and Childs. This model conceptualizes family involvement in three dimensions:

- Home-based involvement (supporting the child at home),
- School-based involvement (participation in school activities),
- School–family communication.

A qualitative research approach was adopted, and a phenomenological design was employed. The study group consists of 25 parents of 8th-grade students attending a socioeconomically disadvantaged public middle school located in an agricultural area of the Silifke district in Mersin province. Data were collected through face-to-face interviews using a semi-structured interview form developed by the researchers. The collected data were analyzed using interpretative phenomenological analysis in line with predetermined themes.

1. School–Family Communication

The findings indicate that the majority of parents maintain limited communication with the school. Communication is generally restricted to parent–teacher meetings or interactions with teachers and school administrators when a problem arises. Agricultural labor and demanding working conditions significantly reduce parents' physical participation in school activities. Parents who visit the school more frequently are typically those who are unemployed, live close to the school, or have another child attending primary school.

2. Awareness of Educational Activities

Most parents do not have sufficient information about their children's course content, in-school and out-of-school activities, or guidance services. Educational activities are largely perceived in terms of material needs such as books, notebooks, or private courses. Utilization of guidance and counseling services is quite limited, and most parents become aware of these services only in compulsory situations.

3. Parents' Expectations of Students

Nearly all parents expect their children to achieve academic success, enroll in a good high school, and obtain a profession in the future. These expectations are closely related to the desire to overcome

socioeconomically disadvantaged conditions and to enable children to attain a better standard of living. However, these expectations are not supported by systematic academic monitoring or guidance.

4. Participation in Educational Activities

Parents generally support their children's education through financial contributions. Practices such as creating a learning environment at home, reading books together, working on projects, or actively participating in academic processes are quite limited. Nevertheless, parents express willingness and motivation to participate in guidance, informational, and social activities organized by the school.

The study reveals that low levels of parental involvement are influenced not only by socioeconomic conditions but also by a lack of knowledge and awareness regarding family involvement. Parents need guidance on how and to what extent they can contribute to the school and their children's education. Especially in disadvantaged regions, it is emphasized that school administrations and guidance services should support family involvement through planned, systematic, and sustainable activities.

Based on the findings of the study, the following are recommended:

- Organizing social and cultural activities that help parents feel like an integral part of the school,
- Expanding parent education programs through guidance and counseling services,
- Planning joint activities that strengthen parent–child relationships,
- Implementing projects and field trips that enhance school–family cooperation.

In conclusion, the study demonstrates that increasing parental involvement not only supports students' academic achievement but also contributes to their psychosocial development and promotes equality of opportunity.